

FOTO: SEGES

REGLER FOR FÅR OG GEDER PÅ ØKOBEDRIFTEN

Formålet med at holde får eller geder er som regel en produktion af økologisk kød, mælk, uld eller mohair. Desuden er får/geder oplagte "naturplejere". I alle tilfælde er der en række regler for den økologiske drift, du skal være opmærksom på.

FÅRE-/GEDEHOLD TIL EGET BRUG PÅ ØKOBEDRIFTEN

Hvis dyr og produkter udelukkende er til brug i egen husholdning, er det muligt at have et mindre antal dyr, som ikke behøver at omlægges eller overholde de særlige økologiregler. I de generelle grænser for erhvervsmæssigt dyrehold er det muligt at have 10 moderfår/-geder med lam/kid (op til 12 mdr.). I en almindelig husholdning er det måske ikke realistisk at konsumere kød/mælk fra 10 dyr, så der kan du have færre dyr. Det er ikke tilladt at sælge dyr/produkter fra husdyrhold til eget brug – hverken som konventionelle eller økologiske.

OMLÆGNING AF HELE BEDRIFTEN

Ansøgning om autorisation og anmeldelse af omlægning til økologi kan ske året rundt og på alle datoer. Dyr/arealer kan tidligst påbegynde omlægning, når Landbrugsstyrelsen har modtaget anmeldelsen. Når bedriften påbegynder omlægning, er der først krav, om at hele bedriften er omfattet af økologireglerne efter udgangen af det fjerde kalenderår. Indtil da kan alle fåre- og gedehold fortsætte som konventionelle – med en registreret fremtidig omlægningsdato. Vær opmærksom på, at alle ændringer af omlægningsdatoer og husdyrhold skal indberettes til Landbrugsstyrelsen på forkant/frem i tiden. Det er ikke muligt at ændre datoer, når de er passeret.

- Omlægningstid for mælk er 6 måneder ved overgang til økologisk produktion.
- Omlægningstid for kød er 6 mdr., hvis det skal sælges som økologisk kød.

EKSEMPEL PÅ SENESTE OMLÆGNINGSDATO

Er bedriften for eksempel påbegyndt omlægning (tilmeldt til økologi) den 1. september 2019, skal fåre-/gedebesætningen påbegynde omlægning og opfylde alle økologiregler senest fra 31. december 2023, hvis de ikke udelukkende er til eget brug.

FOTO: BARRAN ANDREW THOMSEN, SEGES

> FODER, GROVFODER OG TILSÆTNINGSSTOFFER

Mindst 60 pct. af foderet skal komme fra bedriften selv eller fra andre økologiske bedrifter i Danmark. Du kan sammensætte en økologisk foderration af økologiske afgrøder, omlægningsafgrøder og konventionelle afgrøder under særlige forudsætninger. Se tabel med afgrødetyper til foder.

Omlægningsafgrøder fra egen bedrift kan indgå med op til 100 pct. i en økologisk foderration. Indkøbte omlægningsafgrøder kan indgå med op til 30 pct. i en økologisk foderration regnet pr. kalenderår (i pct. af tørstof). Visse afgrøder, der høstes i første omlægningsår (0-12 måneder efter jorden er påbegyndt omlægning), kan indgå i en økologisk foderration med op til 20 pct. til egne dyr på bedriften. Proteinafgrøder er ærter, hestebønner, lupin og flerårige afgrøder er kløver, græs, lucerne. Der må ikke være iblandet korn eller lignende etårige afgrøder. De 20 pct. af foderrationen beregnes pr. dyr pr. år.

Foder fra arealer, hvor der er lejet græsningsret, sidestilles med foder fra egne arealer.

Foderrationen skal bestå af min. 60 pct. grovfoder (i pct. af tørstof pr. dyr pr. dag), dog må dyr i de første 3 måneder af laktationen tildeles en ration med min. 50 pct. grovfoder. Kravet om 60 pct. grovfoder er ikke opfyldt, hvis kraftfoder/korn tildeles ad libitum.

Lam/kid skal fodres med naturlig mælk i de første 45 dage, og skal i mælkefodringsperioden have fri adgang til grovfoder. Hvis du får behov for at bruge mælkeerstatning, så skal den være økologisk.

Foderstoffer, der består af eller er fremstillet ved brug af genetisk modificerede organismer (gmo), må ikke anvendes i økologisk jordbrugsproduktion. I mineralblandinger må der bruges op til 1 pct. ikke-økologiske urter, krydderier og melasse som bindemiddel (beregnes pr. dyr pr. år). Foderet må kun indeholde mineralske fodermidler og fodertilsetningsstoffer som fremgår af bilag 6 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion. Få naturlige syrer er tilladt til ensilering og konservering af foder f.eks. propionsyre og myresyre.

AFGRÆSNING OG AFGRÆSNINGSAREALER

Fra den 15. april til den 1. november skal alle dyr have adgang til græsarealer, når vejrforholdene og hensyn til jordbunden og dyrene tillader det. Dyrene skal være på afgræsningsarealet mindst 6 lyse timer dagligt og have mulighed for at æde frisk græs.

Ud- og indbindingsdatoer for alle dyr noteres i husdyrlogbogen. Hvis det er nødvendigt af hensyn til dyrenes velfærd (sygdom/flueplage) kan de holdes på stald i en kortere periode i græsnings sæsonen. Lam/kid kan ligeledes holdes på stald i koldt og regnfuldt vejr. I alle tilfælde noteres dyrets CKR nummer, årsag og periode i logbogen.

Får og geder skal altid have mulighed for at søge læ og skygge, når de er ude på græsarealer. Det kan være under træer/hegn eller i hytte/skur.

OPSTALDNING

Alle dyr skal have adgang til en bekvem, ren og tør liggeplads, der er velforsynet med ren og tør strøelse. De særlige arealkrav til stalde skal overholdes, herunder skal mindst halvdelen af det krævede minimumsareal være med fast gulv.

AREALKRAV TIL STALDE	INDENDØRS-AREAL M ² /DYR	MIN. AREAL MED FAST GULV M ² /DYR
Får/ged	1,50	0,75
Lam/kid	0,35	0,18

Opstaldning i læskure eller frilandshytter bliver ikke betragtet som egentlige staldbygninger, hvis der hele tiden er fri adgang til arealer med plantedække. Arealkravet gælder derfor ikke i disse tilfælde. Vejledende er ca. 0,75 m² per får/ged og 0,18 m² per lam/kid normalt nok til at sikre, at skuret er stort nok til, at alle dyr kan ligge ned samtidig.

AFGRØDETYPEN TIL FODER	KONVENTIONEL AFGRØDE	OMLÆGNINGSAFGRØDE	ØKOLOGISK AFGRØDE
Etårige afgrøder (korn, majs, roer, grønsager m.m.)	Afgrøden er sået før påbegyndt omlægning, eller afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning	Afgrøden er sået efter påbegyndt omlægning, og afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning	Afgrøden er sået mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.
Græs/permanent græs (inkl. kløvergræs, frøgræs, kløverfrø, lucerne)	Afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning	Afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden høstes mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.

BEHANDLING

Behandling med veterinær medicin skal føres i logbog, og medfører to gange så lang tilbageholdelsestid som i konventionel produktion. Det er ikke tilladt at opbevare eller bruge veterinær medicin til andre dyr end dem, dyrlægen har anført på emballagen. Eventuelle medicinrester skal fjernes fra bedriften.

Mere end tre behandlinger med veterinære lægemidler inden for 12 måneder medfører, at får/geder skal omlægges på ny. Lam/kid – med en "livscyklus" på under 1 år – skal genomlægges, hvis de behandles mere end 1 gang. Vaccination, behandling mod parasitter/fluer regnes ikke med i behandlingsregnskabet – men skal altid fremgå af medicinlogbogen.

Ikke-receptpligtige produkter til indvortes brug kan bruges, hvis de overholder reglerne til økologisk fodring (f.eks. visse elektrolytter og calciumpræparater). Nogle produkter skal anvises af en dyrlæge. Se bilag 5 og 6 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion.

Behandling med hormoner er kun tilladt ved konkrete sygdomstilfælde og ikke til at fremkalde eller synkronisere brunst.

HALEKUPERING AF LAM

Du kan søge om dispensation til halekupering af økologiske lam hos Landbrugsstyrelsen. Du skal bruge blanketten "Ansøgning om halekupering af lam", som du finder på Landbrugsstyrelsens hjemmeside. Tilladelsen vil være gyldig i op til 1 år.

HUSDYR-/MEDICINLOGBOG

Følgende oplysninger skal til enhver tid fremgå af bedriftens logbog/-bøger og fremvises ved en økologikontrol:

- Besætningslisten (fra CHR) og foderplaner.
- Ud- og indbindingsdatoer for alle dyr, evt. græsningsaftaler eller brug af samgræsningsarealer.
- Enkeltdyr, der holdes på stald i græsnings sæsonen i mere end 7 dage, med angivet årsag.
- Alle behandlinger og indgreb, samt evt. genomlægningsdatoer.

Ved køb/salg af økologiske dyr til levebrug skal kopi af logbogen følge med som dokumentation. Se mere om krav til medicinlogbogen i afsnit 32.5 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion.

FOTO: RENE NIELSEN, SEGES

INDKØB AF DYR

Til fornyelse af en økologisk fåre-/gedebesætning kan der indsættes ikke-økologiske gimmerlam/gedekid til avl. Der kan indkøbes op til 20 pct. ikke-økologiske gimmerlam/gedekid - beregnet på baggrund af antallet af voksne dyr i besætningen (hundyr, der har født eller er over 12 mdr. og handyr over 9 mdr.).

I særlige tilfælde, f.eks. ved udvidelse af besætningen, kan du få dispensation til at hæve procentsatsen til 40.

Ikke-økologiske væddere/bukke til avl må gerne indsættes. Dyr til kødproduktion skal altid komme fra økologiske besætninger.

VÆR OPMÆRKSOM PÅ:

- At Landbrugsstyrelsen autoriserer bedriften, og kontrollerer den mindst en gang om året.
- At du skal indsende oplysninger om bedriften hvert år i fællesskemaet i april.
- At alle dyr af samme art, skal overgå til økologiske forhold samtidig.
- At du kan søge tilskud til økologisk dyrkede arealer fra Landbrugsstyrelsen. Se: www.lbst.dk/Tilskudsguide

FOTO: TOMAS FIBIGER NØRFELT, SEGES

Læs mere om regler i Landbrugsstyrelsens Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion. Se: lbst.dk/okologi.

UDEGÅENDE DYR I VINTERPERIODEN

De fleste fåreracer er robuste, og får kan gå ude døgnet rundt i vinterperioden uden adgang til læskur eller bygning på visse betingelser.

Det er en forudsætning, at fårene er i godt huld og med god uld. Der skal være græsdekede arealer, som dyrene ikke har trådt op. Der skal være arealer med veldrænet bund, hvor dyrene har et tørt leje. Dyrene tildes supplerende foder og skal have adgang til frisk, frostfrit drikkevand.

Geder, der går ude i vinterperioden skal have fri adgang til stald/læskur hele døgnet, så de er beskyttet mod vind og vejr, og kan holde sig tørre og varme.

Læs også:

Faktaark: Får som naturplejere på Landbrugsinfo.dk

Faktaark: Geder som naturplejere på Landbrugsinfo.dk

KONTAKT

Birgit Ingvorsen, Landskonsulent
Økologi Innovation
bii@seges.dk
D +45 8740 5493 / M +452374 3798

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevareministeriet
Landbrugsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne